

Kortspel om barnets rättigheter

Rekommenderad Tid: 45 minuter

Barn har enligt barnkonventionen rätt att uttrycka sina tankar, känslor och åsikter i alla frågor som rör dem så fort barnet har egna åsikter. Det innebär att barns röster skall höras i vården, socialtjänsten, skolan, stadsplanering, forskning och i alla andra frågor som kan beröra barns vardagsliv. Sjukvårdspersonal, socialarbetare, administratörer, politiker, forskare med flera måste alltså prata med och lyssna till barn. Barn, också mycket små barn, har rätt att uttrycka sina tankar, känslor och åsikter i frågor som rör dem. I barnkonventionen finns ingen nedre åldersgräns.

Spelet SPEAK UP! om barns rättigheter är ett pedagogiskt spel med kort som innehåller ”sanna” och ”falsa” rättigheter från *Konvention om barnets rättigheter*. Inled med att sortera ut vilka rättigheter som ingår i barnkonvention och vilka som är påhittade. Diskutera ditt val och kontrollera i *Konvention om barnets rättigheter* eller se nedan i den kommande texten vilka rättigheter som ingår i konventionen.

I detta spel om barnets rättigheter har de viktigaste rättigheterna i konventionen tagit formen av trafikskyltar. Barnets rättigheter nedskrivna i konventionen kan jämföras med trafikmärken. Fjorton trafikskyltar handlar om verkliga rättigheter för barn. Först av allt, det finns grundläggande rättigheter, som rätten att inte diskrimineras, rätten till sitt namn/egen identitet och registrering vid födseln och rätten att utöva egen kultur. Sedan finns rättigheter om skydd för barn, exempelvis skydd mot sexuellt utnyttjande, övergrepp och skydd av barn som berövats sin frihet. Dessa är de runda trafikskyltar med röda fälgar. Sedan finns det fyrkantiga trafikskyltar om saker som behövs för barn: skola, lek och sjukvård. Barns rättigheter för att delta i samhället finns i gula trafikmärken: rätten till information och yttrandefrihet. Slutligen, orange trafikmärken som ger särskild upp-märksamhet för barn i svåra omständigheter: föräldralösa barn, flyktingbarn, barn med funktionshinder och barn i konflikt med lagen. För att göra det tydligt för barn som inte vet något om barnets rättigheter och vilka rättigheter som faktiskt finns har också elva falska rättigheter beskrivits. De handlar om särskilda förmåner för barn, som till exempel att få frukost på sängen eller att ha en rolig granne, och inte om barns grundläggande behov. Andra tar upp dumma saker som rapningar vid middagen, sådant som inte är bra att göra men som inte är brott. På detta sätt kan barn göras mer medvetna om vilka rättigheter de har.

Äkta eller falska rättigheter

Lägg korten på bordet eller häng dem på väggen. I en grupp av barn får barnen turas om att säga huruvida ett kort visar en äkta eller en falsk rättighet. Be barnen diskutera sina val.

Verkliga barnets rättigheter	Falska barnets rättigheter
Alla barn har lika värde (<i>Artikel 2 UN CRC rätten till icke-diskriminering</i>)	Varje barn har rätt att besöka månen någon gång i sitt liv
Barn med funktionsnedsättning har rätt till särskild omvårdnad (<i>Artikel 23 UN CRC rätten för barn med funktionsnedsättning</i>)	
Barn har rätt till information (<i>Artikel 17 UNCRC, tillgång till information</i>)	Varje barn kan svära om han eller hon vill
Alla barn har rätt till hälso- och sjukvård (<i>Artikel 24 UN CRC, rätten för barn till hälsa och hälsovård</i>)	Inget barn skall behöva diska
Alla barn har rätt till utbildning (<i>Artikel 28, 29 UN CRC, rätten till utbildning</i>)	Varje barn har rätt att välja när han eller hon skall gå och lägga sig kvällen
Barn som brutit mot lagen har rätt till särskilt stöd (<i>Artikel 40 UN CRC, rättsskipning rörande ungdomsbrottslighet</i>)	Inget barn skall behöva städa sitt rum
Flyktingbarn har rätt till skydd och särskilt stöd (<i>Artikel 22 UN CRC, rätt till särskilt skydd för flyktingbarn</i>)	Varje barn har rätt att rapa vid middagsbordet
Alla barn har rätt att uttrycka sina åsikter (<i>Artikel 12, UN CRC rätt till delaktighet</i>)	
Alla barn har rätt att leka (<i>Artikel 31 UNCRC, rätt till lek</i>)	Varje barn har rätt till frukost på sängen
Barn utan familj har rätt till särskilt skydd (<i>Artikel 20 UNCRC, skydd för barn utan familj</i>)	Varje barn har rätt att ha en rolig granne
Barn har rätt att skyddas mot att sexuellt utnyttjas (<i>Artikel 19 UNCRC, 34, skydd mot övergrepp och vanvård; skydd mot sexuellt utnyttjande</i>)	Varje barn har rätt att färga sitt hår
Barn har rätt att behålla sin identitet - namn, medborgarskap, släktförhållanden (<i>Artikel 8 UNCRC, rätt till identitet</i>)	Varje barn har rätt att köra lastbil

Barn i minoritetsgrupper har rätt till den egna kulturen (<i>Artikel 30 UNCRC, rätt att utöva din egen kultur</i>)	
Barn har rätt att skyddas från tortyr och frihetsberövande (<i>Artikel 37 UNCRC, rätten att inte bli straffad på ett skadligt sätt och mot att berövas friheten</i>)	Inget barn skall behöva göra läxor

Välj 4 'sanna' rättigheter – diskussion Rekommenderad tid: 30 min

Av de 14 sanna beskrivningarna av barnets rättigheter, kan barnen/ungdomarna arbeta i par och välja ut några rättigheter kring vilka sessionens fokus kommer att vara. Barnen/ungdomarna kan välja 4-5 rättigheter som är relevanta för dem och nära den livssituation de befinner sig i och har egna erfarenheter av. Efter valet av de fyra rättigheterna, som de mindre grupperna av barn valt som de mest betydelsefulla för dem kan du som handledare att fortsätta in i nästa runda av aktiviteter/diskussioner med barnen då ni fokuserar kring dessa fyra rättigheter.

Diskutera barnens utvalda rättigheter

Rekommenderad tid för barnen att diskutera detta är högst 2 timmar.

Vägledning för diskussionerna:

Utgångspunkten är att fokusera på barnens egna erfarenheter och dagliga levnadsvillkor. Därifrån till vilka konkreta behov barnen har i sina relationer med andra människor, institutioner, barn, etc. Är deras behov tillgodosedda eller inte? Kan de komma på anledningar till att de inte är tillgodosedda? Hur känner de i situationer när deras rättigheter inte respekteras? Vilka lösningar kan de tänka sig?

Genom att prata om sina vardagliga erfarenheter kommer barnen/ungdomarna att lyfta fram vad de fyra utvalda rättigheterna betyder för dem och hur de "fungerar / ser ut" i deras olika föreställningar och erfarenheter (strukturella effekter av barnkonventionen). De kan börja göra detta genom att beskriva eller skriva ner (eller på annat sätt kommunicera) i vilken typ av verksamhet och sammanhang rättigheterna är involverade och aktuella - detta kan variera mellan till exempel skola, sportaktiviteter, titta på TV, spela spel, gå ut, etc. Detta kan de göra till exempel göra att skriva ned vilka aktiviteter det gäller på post-it lappar och sätta upp dem på väggen. De kan sedan diskutera vad deras specifika behov är i förhållande till dessa aktiviteter, med tanke på de fyra rättigheter som de har valt.

Hur diskussionen sedan kommer att ta form i gruppen omkring barnens dagliga erfarenheter knutna till de fyra artiklarna lämnas öppen för de olika kontaktpersonerna/ledarna i fokusgruppen att arrangera och bedöma utifrån vilken typ av samråd som bäst passar för den grupp av barn de arbetar med (plenum diskussioner, café, rollspel, kreativa aktiviteter, enskilda intervjuer, titta på filmer och kommentera detta eller en blandning av dessa aktiviteter). Målet är att de fyra utvalda artiklarna skall behandlas i dessa fokusgrupps-diskussioner och aktiviteter.

Diskussionen om de fyra utvalda rättigheterna kan fokusera på fyra typer av frågor

- 1) **Barnens egen medvetenhet och kunskap om sina rättigheter:** Vilken kunskap har de om sina rättigheter?
- 2) **De specifika behoven hos barnen:**
Vilka är de specifika behoven hos barn relaterat till implementeringen av de fyra utvalda rättigheterna? Finns det människor som barnet är i kontakt med som inte tar hänsyn till barnets synpunkter på en specifik rättighet? Eller finns det människor i barnets närhet som lyssnar på dem och förstår behovet av att tillämpa barnets rättigheter?
- 3) **Vet barnen varför vuxna inte lyssnar på barns synpunkter och inte gör någonting för att garantera att barns rättigheter respekteras?** Vilka är orsakerna bakom detta? Hur känns det för barnet att inte vara lyssnad till och att bli medveten om att barns rättigheter inte respekteras?
- 4a) **Politiska förslag eller förslag till åtgärder för barn på nationell, regional eller lokal nivå:**
Vilka lösningar föreslår barnen för att försäkra att barns rättigheter kommer att bli (bättre) respekterade? Detta kan vara lösningar så som vuxna bättre skall lyssna på vad barn har att säga (vuxnas attityder, attityder från andra barn). Detta kan också vara konkreta lösningar, som hur förbättringar i deras vardagslivs villkor kan ske av den lokala, regionala eller nationella regeringen eller av personal på en institution eller i skolan.
- 4b) **Politiska förslag eller förslag till åtgärder på EU-nivå:**
Detta är förmodligen den svåraste frågan för barn, eftersom EU förmodligen kommer att vara en institution som de har mycket liten kunskap om och som verkar finnas mycket långt ifrån deras personliga livsvillkor. Det är därför inte troligt att barnen kommer med förslag till åtgärder på EU-nivå, eftersom man måste ha en grundläggande kunskap om hur EU fungerar och vad dess befogenheter är i förhållande till nationella och lokala myndigheter. Däremot kan synpunkter från barn på eventuella förslag för strategier och åtgärder på nationell, regional eller lokal nivå vara gränsöverskridande och kan vara viktigt för barn i hela Europa, för förbättringar exempelvis i politik för funktionshindrade barn eller barn på institutioner, som är mer generella och inte bara specifika för deras egen situation. Handledaren kan fråga barnen om de kan tänka sig mer generella lösningar. Översättning av detta till en EU-nivå bör stödjas av handledare (na).

Sessionen kan avslutas med att varje barn väljer den rättighet som de uppfattar som viktigast för dem och illustrerar sitt val te, med att rita en teckning eller på annat sätt kommunicera varför barnet uppfattar just den här rättigheten som särskilt betydelsefull.